

קידוש במקום סעודה/בנימין גשר

א. שינוי מקום הסעודה ממקום הקידוש

חיוב קידוש במקום הסעודה

איתא בגמרא (בבלי פסחים ק-קא.): אותם בני אדם שקידשו בבית הכנסת. אמר רב: ידי יין- לא יצאו, ידי קידוש- יצאו. ושמאל אמר: אף ידי קידוש- לא יצאו. אלא לרב- למה ליה לקדושי בביתיה? כדי להוציא בניו ובני ביתו. ושמאל- למה לי לקדושי בבי כנישתא? לאפוקי אורחים ידי חובתן דאכלו ושתו וגנו בבי כנישתא. ואזדא שמואל לטעמיה, דאמר שמואל: אין קידוש אלא במקום סעודה.

...ואף רב הונא סבר- אין קידוש אלא במקום סעודה. דרב הונא קדיש ואיתעקרא ונכבה ליה שרגא הנר, ועיילי ליה למניה לכליו לבי גנניה דרבה בריה דהוה שהיה בו שרגא נר וקדיש וטעים מידי ואכל משהו. אלמא- קסבר אין קידוש אלא במקום סעודה.

ואף רבה סבר אין קידוש אלא במקום סעודה. דאמר אביי: כי הוינא בי מר, כי הוה מקדש- אמר לן: טעימו מידי (טטעמו משהו). דילמא אדאזליתו לאושפיזא (למקום בו אתם מתארחים) - מתעקרא (יכבה) לכו שרגא, ולא מקדש לכו בבית אכילה. ובקידושא דהכא- לא נפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעודה. ...ורבי יוחנן אמר: אף ידי יין- נמי יצאו.

רואים אנו בגמרא זו מחלוקת במקרה של מי שקידש בבית הכנסת. האם יצא יד'ח קידוש, והאם פטר ברכת היין כשרוצה להמשיך לשתות בביתו או שצריך לברך שוב מפני שינוי מקום. רב אמר שבביתו- צריך לברך שוב על היין, אך ידי חובת קידוש- יצאו. ושמאל אמר שגם יד'ח קידוש- לא יצאו ור' יוחנן אמר שגם על היין- לא צריך לברך שוב.

ומנמקת הגמרא את פסקו של שמואל שסבר- שאין קידוש אלא במקום סעודה.

ומביאה הגמרא מעשים על רב הונא ורבה שנהגו כמותו.

בטעמו של שמואל כתב הרשב"ם (קא. ד"ה אף ידי קידוש לא יצאו) שני טעמים:
א. מפני שכתוב: "וקראת לשבת ענג" (ישעיה נח, יג) ודורשים על פסוק זה במקום שאתה קורא לשבת (כלומר מקדש)- שם תהא עונג (הסעודה). ומקורו הוא במדרש¹.
ב. סברא שכך הוא, שכן קבעו את הקידוש על היין. ומסתבר שקבעוהו על היין שבשעת הסעודה שחשוב יותר מסתם יין.
ובמחלוקת רב ושמואל ור' יוחנן בחיוב הקידוש במקום הסעודה פסקו כל הראשונים כשמואל שחובה לקדש במקום הסעודה.
ובטעם הדבר שפסקו כשמואל אע"פ שאף ר' יוחנן חלק עליה והוי תרי אמוריא דפליגי עליה דשמואל, וגם באיסורי- הלכה כרב משמואל. כתב התוס'² (ק: ד"ה ידי קידוש יצאו) שמשום שראינו בגמרא מספר אמוראים שנהגו כשמואל- פסקינן כוותיה, על אף הטעמים הנוגדים שהוזכרו למעלה.
וכן פסק הב"י (ש"ע רעג, א) כשמואל.

דין מי שקידש בפינה זו ורוצה לאכול בפינה אחרת באותו החדר

איתא בגמרא (קא.): דאמר שמואל: אין קידוש אלא במקום סעודה. סבור מינה: הני מילי- מבית לבית, אבל ממקום למקום בחד ביתא- לא. אמר להו רב ענן בר תחליפא: זימנין סגיאיין הוה קאימנא קמיה דשמואל- ונחית מאיגרא לארעא (מן הגג לארץ - מן העליה לבית) והדר מקדש.
בגמרא זו הגמרא סוברת בהוה אמינא שדברי שמואל שצריך לקדש במקום הסעודה, ואם שינה- צריך לקדש שוב. מדברים- בשינוי מבית לבית, אבל בבית אחד- מותר לקדש במקום אחד ולאכול במקום אחר.
אך רב ענן מביא סיפור שראה ששמואל קידש בגג ואח"כ חזר וקידש בבית. שרואים אנו מסיפור זה שאף ממקום למקום באותו בית- ג"כ היה מקדש שוב.

---

¹ דרשה זו מוזכרת במדרש שכל טוב (שמות פט"ז), והר"ן (על הר"ף יט: בדפי הר"ף ד"ה אף ידי קידוש לא יצאו) כתב שמקורו הוא מן השאלות אך לא נמצא לפנינו בשאלות.
² וכן הובא טעם זה ברא"ש (פ"י סי' ה) ובמרדכי (עמ' לה) (והוסיף המרדכי דרבה ורב הונא הוי בתראי). וכן משמע ממה שהביא הר"ף (כ. בדפי הר"ף) המעשים של רב הונא ורבה וכן הב"י (ב"י רע"ג, א) כתב טעם התוס'.

הרשב"ם (קא. ד"ה: ה"מ) והתוס' (שם ד"ה: אבל ממקום למקום) והרא"ש (פ"י סי' ה) פירשו את סברת הגמרא הראשונית שממקום למקום בחד ביתא- משמעותו מחדר לחדר באותו בית. והסיפור שרב ענן הביא- דוחה סברא זו, ומראה ששמואל קידש שוב כשעבר מחדר לחדר. ולפי פירוש זה בגמרא מפינה לפינה באותו חדר- ודאי מותר.

וכן נראה שהבין הרמב"ם (הלכות שבת פ"כט ה"ח) כהבנה זו שכתב: אין קידוש אלא במקום סעודה. וכיצד? לא יקדש בבית זה, ויאכל בבית אחר. אבל אם קידש בזוית זו- אוכל בזוית אחרת.

וכן כתב הטור (רעג) שבחדר אחד מפינה לפינה- לא שייך שינוי מקום. והוסיפו התוס' (שם) והרא"ש (שם) סיוע להבנה זו מהמשך הגמרא (קא:): שרואים שם ששינוי מפינה לפינה – אינו שינוי לעניין שינוי מקום, ומסתבר שהגדרים דומים, שגם בענייננו אינו שינוי לעניין קידוש.

המרדכי (תוספת לערבי פסחים עמ' לה) גרס והבין הגמרא ככל הראשונים שהזכרנו למעלה, אך להלכה סבר שאסור לשנות מפינה לפינה אף באותו חדר, אם לא כיוון לכך מראש.³

אך מאידך גרסת הר"ף (כ. בדפי הר"ף) ור"ח (קא.) ור"ץ גיאת (הלכות קידוש עמ' יד) וספר העיתים (סי' קמד) והר"ן (חידושין קא.) והמגיד משנה (שבת פ"כט ה"ח ד"ה: אין קידוש אלא במקום סעודה) היא: סבור מינה: הני מילי- מבית לבית, אבל מפינה לפינה- לא.

ומפרש הר"ן (כ. בדפי הר"ף ד"ה: אפילו מארעא לאיגרא הוה מקדש, וכן כתב בחידושי קא.) גרסה זו: שהיינו חושבים שמה שצריך לפי שמואל לחזור ולקדש, זהו במקרה של שינוי מבית לבית, אבל מפינה לפינה באותו חדר- לא צריך לחזור ולקדש. ומהסיפור של רב ענן אנו רואים שהקידוש צריך להיות במקום הסעודה

---

³ שמיישב הבבלי (בסוגיינתו) והירושלמי (ברכות פ"ו ה"ו, סוכה פ"ד ה"ה) שמדבר מענין המכוון לשנות מקום הסעודה ממקום הקידוש. שהבבלי אוסר שינוי מבית לבית ומחדר לחדר ולכאורה אוסר גם אם כיוון מראש. והמרדכי מעמיד את הירושלמי שמתיר לשנות אם כיוון, שמדבר בשינוי מפינה לפינה ואומר שהבבלי סובר כירושלמי בזה. וממילא שבלא תנאי גם מפינה לפינה יאסור המרדכי. ועיין עוד לעיל (עמודים 6-9) בדין מי שקידש במקום אחד על דעת לאכול במקום אחר שהבאנו הירושלמי והמרדכי הנ"ל ודגנו בהם באריכות.

דייקא. ואע"פ שלא מפורש מסיפור זה דין מפינה לפינה באותו בית, כיוון שאין זה מקום הסעודה מבינה הגמרא שגם אם שינה רק מפינה לפינה באותו החדר- צריך לחזור ולברך.⁵⁴

ואילו המגיד משנה (שבת פ"כט ה"ח) הבין גרסא זו כדעת הרמב"ם, ומבאר את הגמרא בצורה אחרת. וזה תורף דבריו: סבור מינה שמבית אחד לבית אחר- זהו המקרה שצריך לשוב ולקדש, אבל מפינה לפינה (מחדר לחדר) בבית אחד- אין צריך לחזור ולקדש. ומהסיפור של רב ענן אנחנו לומדים שגם בשינוי בין חדרי

⁴ כן הבין הב"י (ב"י רעג ס"א ד"ה: ובחדר אחד מפינה לפינה) את דבריו, ועיין בהערה הבאה שאני מביא הצעה ליישוב הר"ן עם שאר הראשונים.

⁵ וקשין דברי הר"ן בהבנה זו, שדרך הגמרא כשמביאה הוכחה שסותרת הוה אמינא קודמת, היא מביאה הוכחה חותכת שמוכיחה בדיוק את מה שהגמרא צריכה. ולא הוכחה שמבינים ממנה עיקרון שמשליך לספק שלנו. ושכן כמוכיחים בדרך זו- הגמרא טורחת לבאר לנו מהו העיקרון ואיך הוא משליך לענייננו כבר בגמרא, ולא שנצטרך ללומדו לבדנו. ולכן קשה הסברו של הר"ן שסיפורו של רב ענן בא ללמדנו את העיקרון שצריך לקדש דווקא במקום הסעודה ממש וממילא נאסור מפינה לפינה כיוון שאינו במקום הסעודה ממש. ועוד קשה שמנא ליה לגמרא שבפינה אחרת באותו החדר לא נחשב כמקום הסעודה?

ואף שבדברי הר"ן משמע שהיה לו דוחק זה (, שכתב: ואף על גב דליכא למיפשט מהא מפינה לפינה. אפ"ה- כיון דמבית לבית לאו דוקא, אלמא- אין הקביעות תלוי בבית אלא במקום סעודה, ומעתה אפילו מפינה לפינה.) ואע"פ כן פירש כך.

וברצוני להציע כאן הסבר חדש בדעת הר"ן שתיישב דעתו עם שתי קושיית, והסבר הבנתו בגמרא כך הוא: שהיינו חושבים שמה שצריך לפי שמואל לחזור ולקדש, זהו במקרה של שינוי מבית לבית, אבל מפינה לפינה (מחדר לחדר באותו בית)- לא צריך לחזור ולקדש. ומהסיפור של רב ענן אנו רואים שגם שינוי שהוא בתוך הבית- הוי שינוי. ואע"פ שלא מפורש מסיפור זה דין מפינה לפינה (מחדר לחדר) באותו בית (, כיוון שהיה זה שינוי גדול יותר מן חדר לחדר, ששינה מן הגג לתוך הבית). כיוון שעכ"פ שינה ממקום הסעודה ממש. מבינה הגמרא שגם במקרה ששינה רק מפינה לפינה (מחדר לחדר) באותו הבית, כיוון ששינה ממקום הסעודה ממש- צריך לחזור ולברך. (ועיין להלן בדברי המ"מ שהביא שני גאונים שגרסו מפינה לפינה ופירשו דהוי מחדר לחדר.)

ואחר זמן, ראיתי שיש מקום בדברי הר"ן (כ. בדפי הר"ף ד"ה: ואיכא מאן דאמר) דהוי קצת ראיה להסבר זה, שנראה יותר לפרש שם כדברי. ע"ש וד"ק. ועוד י"ל דאי הוי פליג אתוס' לדינא היה מדרך הר"ן להביא דבריו ולחלוק עליהם. ומזה שלא עשה כן- נראה דחליק בדברי הגמרא רק בגירסא ולא לדינא.

החדר (כגון: מאיגרא לארעא) ג"כ צריך לחזור ולקדש. ומביא המ"מ הוכחה להבנה זו בגמרא מדברי שני גאונים⁶ שגרסו כגרסתו, אך מוכח מדבריהם שפירשו שמפינה לפינה- הוי מחדר לחדר.⁷

הב"י פסק בשו"ע (רעג, א) כמו הראשונים שהתירו לשנות באותו החדר. וטעמו לפסק זה כתב בספרו הגדול (רעג, א בסוף ד"ה: ובחדר אחד מפינה לפינה): ולעניין הלכה, כיוון שהרמב"ם והרא"ש מסכימים בכך- הכי נקטינן. וכל שכן שהתוספות סוברים כן. וגם כי דברי הר"ף אפשר להתפרש כן וכמו שפירש הרב המגיד אותה הגרסה כדעת הרמב"ם.⁸

כתב המ"א (רעג, סק"א) על פסק השו"ע: אבל לכתחילה לא יעשה כן, דהא יש אוסרין. ונראה שטעמו הוא שחושש לדעת הר"ן.⁹ והביא דבריו להלכה המשנ"ב (משנ"ב רעג סק"ג).

אך רבים מהאחרונים (הגר. רג סק"א) הגר"א (רעג סק"א) הערוה"ש (רעג, ב) ואף המשנ"ב נקט כן להלכה בדבריו בביאור הלכה (רעג, סק"ד) חלוקים על דבריו ולא חיישי לדעת הר"ן, ופסקי שמותר לכתחילה לימלך אחר הקידוש ולעבור מפינה לפינה באותו חדר. וכן נראה לענ"ד.¹⁰

⁶ ר"ץ גיאת (הלכות קידוש עמ' יד) וספר העיתים (סי' קמז).

⁷ שכתבו: ואמר מר רב שר שלום: ולקדש בבית ולצאת לחצר ולסעוד שם, אם רואה מקומו הראשון- מותר, כדאמרין: שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד. בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו- הרי אלו מצטרפין, שכיון שרואין זה את זה- נעשו במקום אחד ובמסבה אחת. אף כאן, כיון שהיושב בחצר רואה את מקומו- נעשה כמקום אחד ואינו דומה כמפנה לפנה, ואם אינו רואה את מקומו- נעשה כמפנה לפנה ואסור. ומוכח מדבריהם אלו, שהבינו שלשון מפינה לפינה- הוי מחדר לחדר באותו הבית. (ובדברי ספר העיתים נראה דחסרות שם אי אלו מילים, אך מ"מ נראה שדבריו הם כדברי ר"ץ גיאת)

⁸ ולפי מה שהארכנו לבאר בהערה 5 שמשתבר טובא לפרש גירסא זו בגמרא כהסבר המ"מ ולא כהבנת הב"י שהבין כר"ן, ועוד מה שהארכנו לבאר שם דאף בר"ן אפשר לומר שסבר כהמ"מ- הוי כל הראשונים בדעה זו, ומותר לכתחילה לשנות מפינה לפינה.

⁹ כן נ"ל (וכ"כ הביאור הלכה סק"ג). ולא כמו שהבין הגר. (רעג סק"א) שהבין זאת מלשון השו"ע שנקט לשון דיעבד.

¹⁰ שנראה לומר דאף הראשונים דגרסי כהר"ף- סברי כן, ע"פ דברי המ"מ שהאריך לבאר כן בגירסת הגמרא ע"פ הר"ף, ועוד ע"פ מה שהארכתי בהערה 5 אשר ישנם שני קושיות על הבנת

דין מי שקידש בבית ורוצה לעקור לסוכה

איתא בגמרא ירושלמית (ברכות פ"ה ה"ה, סוכה פ"ד ה"ה): מי שסוכתו עריבה עליו- מקדש לילי י"ט האחרון בתוך ביתו, ועולה ואוכל בתוך סוכתו¹¹.
 הגמרא מדברת במקרה של אדם שמעדיף לאכול בשמיני עצרת בסוכתו, ומביאה אופן אשר בו יהיה מותר לאכול בסוכתו ולא יעבור על בל תוסיף.
 המרדכי (תוספת לערבי פסחים, עמ' לה) פירש הירושלמי באופן¹² שהסירו חלק מגג הבית ובנו הסוכה תחת גג הבית, ומחיצות הסוכה לבד הם שמפרידות בין מקום הקידוש לבין פנים הסוכה. ומפני כך מחיצות הסוכה עשויות להכשר מצוה בלבד ולא גם לצניעות כמחיצות הבית. ומחדש המרדכי שבמקרה כזה לא חשיב המחיצות הפסק להחשיב הסוכה כחדר אחר, ששינוי אליה- הוא כשינוי מחדר לחדר. אלא- כליאת דמי, ושינוי מן הבית אל הסוכה- הוא כשינוי מפינה לפינה שמותר במקרה והיה דעתו לכך בעת הקידוש¹³.

הב"י בר"ן, י"ל שלא הבינו כהר"ן מכורח קושיין אלו. ועוד דיחנו צד שאף הר"ן עצמו סובר כן כדכתיבנא בהערה 5. בריך רחמנא דסייען!

¹¹ עיין להלן (עמ' 8) דדחינן לירושלמי זה מן ההלכה, וכל דין זה הוא רק לשיטת התוס' והרא"ש והטור שם. והמרדכי שהובא גם כאן. וע"ש (עמ' 9) שמ"מ לא דחינן שיטתם לגמרי שכן רבים מן האחרונים קיימי בשיטתייהו.

¹² והוצרך לפרש כן ע"פ דבריו שם, שבשינוי מפינה לפינה- מותר לשנות אם דעתו לכך, אבל בשינוי מחדר לחדר- לא מהני דעתו לשנות, וצריך לחזור ולקדש. ובמקרה שלא כיוון דעתו לכך בשעת הקידוש- אסור לשנות אפילו מפינה לפינה.

ועיין להלן (עמ' 8) בדין מי שקידש במקום אחד על דעת לקדש במקום אחר שדחינו דבריו אלה מכמה טעמים.

ועיין עוד שם (הערה 36) שהבאנו דבמרדכי ישן- כל זה ליתא. ע"ש.

¹³ וקשה פירושו מכמה טעמים, כדאכתוב כלהלן:

א. מלשון הירושלמי מדוייק דהסוכה לא הוא בתוך הבית באותו החדר אלא על הגג, דהו שינוי מחדר לחדר (כמאגרא לארעא). שכתוב: מקדש בתוך ביתו ועולה ואוכל בתוך בסוכתו. (ואע"ג דבמרדכי מוזכר הירושלמי בלשון אחר, שכתב: מקדש בביתו ואוכל בסוכתו. עדיין קשה משני טעמים. חדא- ד"ל דהמרדכי קיצר לשון הירושלמי כשהביאו. ועוד- אף אם נאמר שכך גרס, מ"מ קשה דמנ"ל להמרדכי להעמיד דברי הירושלמי במקרה רחוק שכזה. כדנוכח בקושייה הבאה דהו דרך רחוקה לעשות כן, שכן היה דרכם לבנות סוכותיהם בגגותיהם או בחצרותיהם.

כתב הרמ"א בדרכי משה (רעג סק"א): ובמרדכי פרק ערבי פסחים, דמבית לבית-
הוה מפינה לפינה. וכן כתב בהג"ה (סי' רעג ס"א)
ועל חידוש המרדכי כתב המג"א (סי' רעג, סק"ב) ולדידן דקיי"ל דמפינה לפינה-
מותר לשנות לכתחילה, במקרה כמו שהביא המרדכי- מותר לשנות לכתחילה
מבית לסוכה אף אם לא הייתה כוונתו לכך קודם הקידוש.¹⁴
והשיגו על דבריו האליה רבה (רעג, סק"ב) והגר"א (רעג, א סוף ד"ה: והוא) והמאמר
מרדכי (רעג סק"א) שפירוש זה הו' רק למרדכי, שהמרדכי הוצרך לפרש כן מפני
שאוסר לשנות מחדר לחדר, ומפינה לפינה- מתיר רק ע"י תנאי. אבל שאר
הראשונים (תוס' רא"ש וטור) דקיי"ל כוותייהו, שפסקו להלכה דברי ירושלמי זה
דס"ל דמותר לשנות מפינה לפינה לכתחילה, אף ללא דעת לשנות בזמן הקידוש.

ב. מוכח בגמרא סוכה (כה:) וברש"י שם (ד"ה: משום ייחוד), וכן בגמרא ע"ז (ג.) שדרכם
הייתה לעשות סוכה בגגותיהם. וכן כתוב בנחמיה (ח, טז): ויצאו העם ויביאו ויעשו להם
סוכות איש על גגו ובחצרותיהם ובחצרות בית האלוהים וברחוב שער המים וברחוב שער
אפרים. (ואף דאפשר לתרץ דגם היו עושים סוכות באופן זה. כדמוכח בגמרא (סוכה טו.)
שדנה בהכשר תקרת הבית לסכך, ועוד דאיתא בגמרא (סוכה כח.) שפיחת שמאי את
המעזיבה בשביל הקטן. י"ל שודאי שהיו שעשו כן, אך היה זה במקרה רחוק שלא היה לו
דרך או מקום לעשות סוכה בדרך הקלה והרגילה בחצר בחוץ או על הגג (כדמוכח
במקורות שהבאנו שכך הייתה רגילותם) והוצרך לעשות סוכה באופן זה. אך מ"מ הרגילות
הייתה לעשות סוכה בחוץ. וכן נראה על דרך זה להסביר את מעשהו של שמאי, שטרח
ופיחת המעזיבה בשביל הקטן ע"מ שיוכל לישון בסוכה אשר בתוך הבית ולא בסוכה
הרגילה דהוי מקום פרוץ וקר המזיק לקטן.
ואף דקושיות אלו אינם מוחלטות כלל, מ"מ עולה מתוכם דהפירוש שפרשו המרדכי דהוי
באופן שפיחת הגג ובנה הסוכה בתוך הבית, לא הו' פשט הירושלמי.
¹⁴ וכן נראה כוונת הרמ"א שהביא רק חידוש זה דהמרדכי, ולא הזכיר שום חידוש אחר
שמובא יחד עם חידוש זה.
וכן הבין האליה רבא (קעח, ס"ג, סק"ט) דברי הרמ"א כאן. ודבריו צריכים עיון, שכן במקומנו
(רעג, סק"ב) הביא דברי המג"א והקשה עליהם, כדכתבנו לקמן.
¹⁵ וכן כתב ערוה"ש (רעג, ב).

ורק מחדר לחדר- צריך תנאי. ודאי דלא ס"ל דמחיצות הסוכה במקרה כזה- לא
הוי מחיצות לחלק רשות¹⁶.
ע"פ דברים אלו כתב המאמר מרדכי (שם) ששינוי מבית לסוכה במקרה בו דיבר
המרדכי- הוי כמחדר לחדר ובעיני תנאי¹⁷.
כתב הלבוש (רעג, סס"ב): ומבית לסוכה¹⁸, או מסוכה לבית כשהגשמים יורדים-
מפינה לפינה דמי¹⁹. שכן דרך לפנות בעת הגשמים, ועדיף מתנאי.

¹⁶ וכן נ"ל. ועיין בהערה 13 שהבאתי עוד מספר טעמים להסביר הירושלמי כהסבר אחרונים
אלו ולא כהסבר המרדכי. והמרדכי פירש כן משום שהוצרך לכך (טעמו הובא באריכות בהערה
12), כדכתבו האליה רבא והגר"א ומאמר מרדכי.

¹⁷ וכתב הביאור הלכה (רעג ד"ה: ומבית לסוכה) לחוש לדבריו.

¹⁸ והביאור הלכה (רעג, ד"ה: ומבית לסוכה) הביין בדבריו, שהשינוי מבית לסוכה מדבר במקרה
שירדו גשמים בעת הקידוש ומפני זה קידש בבית, ואחר הקידוש פסקו הגשמים ורוצה לעקור
לסוכתו. ומפרש שהלבוש לא מצריך לחזור ולקדש, מפני דדרך הוא להכנס לסוכה כשפוסקין
הגשמים, לכן אע"ג דלא אתני דמי.

וקשין דבריו! שממתי דרך לעשות כן?? והוי חידוש גדול טובא לומר כן!! ואף ש"ל דדרך
ישראל קדושים לעשות כן, מ"מ מכיוון שמעיקר הדין אין חיוב לעבור לסוכה באמצע הסעודה
(כמבואר בשו"ע סי' תרלט ס"ו)- הוי חידוש גדול לא להצריך קידוש במקרה כזה.

ולי נראה דהלבוש פירש מקרה זה כפשט הירושלמי דמדבר בשמיני. ובא ללמדנו ע"י מקרה זה
שמהני תנאי בשינוי מחדר לחדר (כדהזכיר השו"ע בשם י"א), דהרי לא הזכיר הלבוש דין זה כלל
והוי מקורו בירושלמי זה המדבר בשינוי מבית לסוכה.

(ומ"מ הסבר זה צ"ע, מדוע לא הזכיר הלבוש דברי השו"ע בדין כוונה לשנות מחדר לחדר דהוי
עיקר דין זה, ורק הזכיר מעין דברי הרמ"א בדין שינוי מבית לסוכה ע"מ שנדיק מדבריו אלה דין
זה.

ואין להסביר שסובר שאין לשנות מחדר לחדר אף שדעתו לכך כמו שהציע האליה זוטא (רעג
סק"א) לפרש שם בדבריו. שכן בסימן תרלט (סס"ג) כתב מפורש: ועוד דהו"ל כמקדש במקום
אחד על דעת לאכול במקום אחר, דאיתא לעיל בסימן רעג שמותר לעשות כן.

ונ"ל דרצה הלבוש לקצר בדבריו. שבדפ"ר הביא דעת ה"א בשו"ע בהגה בסוף סעיף ב', אך
בדפוס שלפנינו השמיט זה וכתב בקיצור לשון: עיין לקמן בסימן תרל"ט. ללמדנו דין זה מדבריו
שם ומדבריו כאן שמצריך תנאי (או דרך דהוי יותר מתנאי) ע"מ לשנות מסוכה לבית).

ומ"מ זה שפירש במשנ"ב (רעג, סק"ה) דברי רבינו הרמ"א באופן זה- מחוורין דבריו, שכן
הרמ"א סבירא ליה חידוש המרדכי לעניין מחיצות, אך לא ס"ל חידושו בעניין שינוי מפינה לפינה.
וא"כ לרבינו הרמ"א מותר לשנות מבית לסוכה אף בנמלך ולא כיוון לכך מלכתחילה (כדיאר

חידש הלבוש שאם קידש בסוכתו והחלו לירד גשמים קודם שהתחיל לסעוד- יכול לעקור לביתו וא"צ לקדש שוב, מפני שכן דרך בנ"א לעקור מסוכתם בעת שמתחילים גשמים, ודבר זה עדיף מתנאי.

מי שרוצה לשנות את מקום סעודתו למקום שרואה ממנו מקום הקידוש

כתב רב שר שלום (הובא ברי"ץ גיאת (הלכות קידוש עמ' יד) ובספר העיתים (סי' קמז). וכן הובאו דברים אלו בספר שיבולי הלקט (עניין שבת, סי' יח / שיבולת ע, פיסקה המתחילה: ובתשובות הגאונים) בשם הגאונים): ולקדש בבית ולצאת לחצר ולסעוד שם- אם רואה מקומו הראשון מותר, כדאמרין (ברכות נ). שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד. בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו- הרי אלו מצטרפין.²⁰ שכיוון

המג"א (רעג, סק"ב, הובא גם לעיל). ולכך דברי הירושלמי דהוי בשמיני שסוכתו עריבה עליו, שמדבר שהיה דעתו לכך מלכתחילה- לא הוי המקרה שדיבר עליו הרמ"א. ואתי שפיר מה שפירש המשנ"ב כן, דהוי מקרה שנמלך, ומ"מ להרמ"א אין צריך לחזור ולקדש מפני דמבית לסוכה חשוב כמפינה לפינה.

¹⁹ מזה ששינה הלבוש בלשונו וכתב: מפיינה לפיינה- דמי, בשונה מלשון הרמ"א שכתב: חשוב/הוה כמפינה לפיינה. ומזה שהצריך תנאי- נראה שמדבר במקרה של שינוי מחדר לחדר שאם התנה בשעת קידוש- מהני, והוי הקידוש במקום סעודה. (וכן הבין הביאור הלכה (רעג, ד"ה: מבית לסוכה) שדיבר בשינוי מחדר לחדר, אך הבין שאף בלא דעת- מהני להלבוש. ועיין לעיל בהערה הקודמת שדננו בדבריו אלה.)

ומזה שכתב הלבוש דבריו בדרך זו ולא הביא חידוש הרמ"א- נראה שסבר כדברי המאמר מרדכי שהבאנו למעלה, ולא סבירא ליה חידושו של הרמ"א.

וכן מוכח בסימן תרלט (סס"ג) דבדפ"ר כתב בהגה: ועוד טעם אחר דבבית מפנה לפנה חשיב מקום אחד (כמו שנתבאר לעיל סי' רעג ס"א), ומסוכה לבית חשיב כמפינה לפיינה. ובדפוס לפנינו השמיט הגה זו. ונראה שהשמיטה מפני שבתחילה סבר כן ואח"כ סבר כמה שכתבנו.

²⁰ קשה ראייתו לדבריו. שכן פשט המשנה שם (ברכות נ). דהוי באותו החדר או בשני חדרים הסמוכים זל"ז, אך לא בשתי חבורות שאחת מהן בבית ואחת בחצר.

וי"ל כדפירש התוס' שם (נ. ד"ה: שמש מצרפן לזימון): דהוי לאו דווקא, ומדברת המשנה אף בצירוף חבורות מבית לבית או מחצר לחצר (כדכתבו רבים מן הראשונים שם ע"פ הירושלמי שם (ברכות פ"ז ה"ה)) והא דנקטה המשנה בלשונה בית אחד- הוא משום חידוש דסיפא, דאפילו בבית אחד אם לא רואים אלו את אלו- אין מזמנין יחד.

שרואין זה את זה- נעשו כמקום אחד וכמסיבה אחת.²¹ אף כאן- כיון שהיושב בחדר רואה את מקומו- נעשה כמקום אחד, ואינו דומה כמפנה לפנה. ואם אינו רואה את מקומו- נעשה כמפינה לפינה ואסור.²²

הר"ן (על הר"ף, כ. בדפי הר"ף, ד"ה: ואפילו מארעא לאגרא) והטור (ריש סי' רעג) הביאו דבריו להלכה.

השו"ע (רעג, א) הביא את דברי רב שר שלום בתור י"א.²³ והוסיף המג"א (סי' רעג סק"ג) שאפילו אם רואה המקום דרך חלון ולא דרך פתח, ואפילו רואה מקצת מקומו²⁴- נחשב כמקום אחד. וכן הביאו אחרונים רבים (משנ"ב (רעג, סק"ו), ערוה"ש (רעג, ב) והגר"ז (רעג, ב)) דבריו אלה.

ואף שיש להקשות מלשון המשנה בפסחים (פו.) דדמי לשונה למשנתינו, והוי לשונה יותר מפורש דהוי בחדר אחד. נ"ל דג"כ יש לתרץ כן, דהוי לאו דווקא. כדפירש רש"י שם (ד"ה: שתי חבורות).

ומ"מ קשה, דנראה דהרמב"ם במשנה תורה (ברכות, פ"ה ה"ב וקרבן פסח פ"ט הלכות ג-ד) הבין דהוי דווקא בחדר אחד. וכן נ"ל לפרש המשנה כדבריו. וצ"ע. (ואולי זהו טעמו של הרמב"ם שלא הביא דברי רב שר שלום, לדעתו- לא הוי ראייתו ראייה.)

²¹ יסוד זה: שכל הנראה- כמקומו דמי. מצינו בדין צואה בק"ש ותפילה (סי' עט, ס"א וס"ב), שצואה לפניו כמלא עיניו- אסור לקרות כנגדה ק"ש. אך שם דין זה הוא רק כשנמצאת הצואה באותה רשות בה נמצא האדם, שאזי כשרואה אותה- נחשבת כנמצאת בד' אמותיו ע"י ראייתו. אך אם נמצאת ברשות אחרת- רק להרשב"א הוי כמקומו ע"י ראייתו ואסור לקרות ק"ש כנגדה, ואילו להרא"ש לא נחשבת כנמצאת במקומו ע"י ראייתו מפני הפסק הרשות.

(ובשו"ע (סי' נה, ס"יד) לעניין מי שעומד אחורי בית הכנסת ומראה להם פניו ע"י חלון שמצטרף לעשרה- הוי הראיה צירוף למקום, אף לא בתוך בית אחד. וצריך בדיקה מאי מקורו)
²² כן נראה הגירסא המחוררת בספר העיתים ובשיבולי הלקט, ולא כגירסאות שכתוב בהם: נעשה מפנה לפינה ומותר.

²³ צריך לראות ממקום הסעודה מקום הקידוש ולא להיפך. אף שלשון הטור והשו"ע לא מפורש, כן מפורש מלשונות הראשונים.

²⁴ לכאורה מקצת מקום הקידוש ממש ולא מקצת החדר שנעשה בו הקידוש. שמקורו הוא מן המשנה בברכות (נ.), שכתוב שם: בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו- הרי אלו מצטרפין לזימון. וודאי שאם רואים מקצת חדר החבורה השנייה, אך לא רואים מבני החבורה השנייה- אין מצטרפין.

ומ"מ דיוק זה צ"ע. שלכאורה בסעודה, מקום הסעודה- הוי מקום האכילה דווקא, ואילו במקום הקידוש- הוי כל החדר מקום הקידוש. כדהארנו לעיל בדין מפנה לפינה (עמ' 2). וצריך

והוסיף המשנ"ב (רעג, סק"ז): שהוא הדין מבית לבית אם רואה מקומו ואין שביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים מפסיק ביניהם.²⁵
הגר"ז (רעג, סס"ב) כתב דבשינוי מבית לחצר ומבית לבית²⁶ יש לסמוך על דברי הי"א רק בשעת הדחק.²⁷
והמשנ"ב (רעג, סק"ז) כתב להחמיר לסמוך רק בדיעבד בשעת הדחק²⁸ מפני שיש אחרונים שמחמירין אפילו בדיעבד.
ערוה"ש (רעג, סס"ב) כתב שיש לסמוך על דעה זו למעשה.
ואילו מדברי הלבוש (רעג) נראה שסבר שאין לסמוך על דברי הי"א.²⁹

בדיקה היחס בין המושג מקום הסעודה בסוגיין לבין מושג זה במקומות אחרים (שינוי מקום, ברגמה"ז, אכילת קרבן פסח ועוד) אי הוי חד.
²⁵ מקורו הוא מן דין צירוף לזימון בין שתי חברות, שכשיושבים בשני בתים ושביל היחיד מפסיק ביניהם - לא מצטרפים. (הוזכר במשנ"ב (סי' קצה, סק"ז))
²⁶ וכתב בדרך זו מפני שזהו ההיתר היחיד לשינוי מבית לבית ומבית לחצר. אך בשינוי מחדר לחדר, בהייתה דעתו לכך ובנראה ממקום הסעודה מקום הקידוש - נראה דיתיר יותר בשופי, שכן יש שני צדדים להקל. וכן נראה מדברי המשנ"ב (רעג, סק"ז ושער הציון סק"ח) כדברים אלו. וכן נלע"ד.
²⁷ נ"ל דטעמו הוא משום שהיתר זה הוזכר במספר מועט של ראשונים, ובשאר ראשונים (ובפרט ר"ף רא"ש ורמב"ם) אשר מפיחם אנו שותים - לא הוזכר כלל, אף שמקורו הוא מדברי הגאונים. ולכן נראה לומר דלא סברו כן.
ומה שהתיר בשעת הדחק מפני דהוי ספק כמי פסקינן מפני שמן הגמרא אין קושיה על שיטת רב שר שלום או ספק אי סבירא להם כן. ומשום שקידוש במקום סעודה - הוי דרבנן, לכן בשעת הדחק - מקילינן. וכן נלע"ד.
²⁸ החמיר מן הגר"ז שאף אם הוא בשעת הדחק - יזהר לא לסמוך על דברי הי"א, אלא רק אם כבר עשה כן (דהוי בדיעבד) - לא יחזור לקדש מפני חשש ברכה לבטלה, שלפי דעת הי"א יצא ידי קידוש. (שעה"צ, סק"ח)
²⁹ ונ"ל דלא סבר דבר זה, משום שבדפ"ר הזכיר זה בהגה בסוף ס"ב ובדפוס שלפנינו השמיטה ולא הזכיר זה כלל.
ונראה שטעמו הוא משום שהיתר זה הוזכר במספר מועט של ראשונים ובשאר לא הוזכר כלל, כדכתבתי להלן בהערה 27.

מי שקידש במקום אחד על דעת לאכול במקום אחר

איתא בגמרא ירושלמית (ברכות פ"ו ה"ו, סוכה פ"ד ה"ה):

תמן תנינן: סוכה שבעה- כיצד? גמר מלאכול- לא יתיר את סוכתו, אבל מוריד הוא את הכלים מן המנחה ולמעלה בשביל כבוד י"ט האחרון.

הגמרא מביאה משנה ממסכת סוכה המדברת בזמן פינוי הכלים מן הסוכה ביום השביעי של סוכות מפני שחיוב סוכה הוא לשבעה ימים בלבד.

וממשיכה הגמרא ומביאה דיון בשאלה: מה יש לעשות ע"מ שלא יעבור על כל תוסף, במקרה שרוצה להמשיך ולאכול בסוכתו בשמיני (כגון: שלא יכול בביתו או שסוכתו עריבה עליו)?

רבי אבא בר כהנא, רב חייא בר אשי בשם (רב): צריך אדם לפסול סוכתו מבעוד יום. רבי יהושע בן לוי אמר: שאם לא פסלה, אם רוצה לעשות כן- צריך לקדש בתוך ביתו ואח"כ יכול לאכול סעודתו בסוכה. רבי יעקב בר אחא בשם שמואל: לא יכול לעשות כן, ואם קידש בבית זה ונמלך לאכול בבית אחר- צריך לחזור לקדש במקום שאוכל בו. רבי אחא רבי חנינא בשם רבי (יהושע) [ה/אושעיה³⁰] [אמר רבי³¹]: מי שסוכתו עריבה עליו- מקדש לילי י"ט האחרון בתוך ביתו, ועולה ואוכל בתוך סוכתו.

אמר רבי אבון³²: ולא פליגין, מה דמר רב- כשלא היה בדעתו לאכול בבית אחר, ומה דמר שמואל- כשהיה בדעתו לאכול בבית אחר. רבי אבון מסביר- שרב ושמואל לא נחלקו, אלא שמואל מדבר כשלא הייתה דעתו בזמן הקידוש במקום אחר, ורב- כשהייתה דעתו לאכול במקום אחר³³.

³⁰ כן נראה מחזור, וכן גרסו התוס' (פסחים ק: ד"ה: ידי קידוש יצאו) והרא"ש (ערבי פסחים סי' ה) והר"ן (על הר"ף כ. בדפי הר"ף ד"ה: ומדאמרינן) וכן נראה מדברי ר' מנא. ונראה דר' יהושע- הו' שיבוש.

³¹ כן גרסו התוס' (פסחים ק: ד"ה: ידי קידוש יצאו) והרא"ש (ערבי פסחים סי' ה).

³² ר' בון להתוס' (פסחים ק: ד"ה: ידי קידוש יצאו) ור' אבא להרא"ש (ערבי פסחים סי' ה) ור' אבין להר"ן (על הר"ף כ. בדפי הר"ף ד"ה: ומדאמרינן). ולא הוה נפק"מ בסוגיא.

³³ לכר"ע הפירוש כן. או שהופכים את הגירסא במימרא זו ומחליפים בין רב ושמואל או שמפרשים בית אחר- הבית שקידש בו, שהוא אחר למקום אכילתו. ואזי אם היה דעתו שלא

א"ר מנא: אתי דשמואל- כרבי חייא, ודרבי הושעיא- כרבי יהושע בן לוי.
 ר' מנא חולק ואומר: שנחלקו רב ושמואל. ושמואל עומד בשיטת ר' חייא, ור'
 הושעיה כריב"ל.

ע"פ דברי ר' אבון בירושלמי, כתב רבינו ניסים גאון במגילת סתרים (הובא
 בתוס' (פסחים ק: ד"ה: ידי קידוש יצאו), וברא"ש (ערבי פסחים סי' י), ובמרדכי (תוספת לערבי
 פסחים עמ' לה), ובטור (בריש סי' רעג)): שמי שקידש במקום אחד אדעתא לאכול
 במקום אחר- יצא ידי קידוש³⁴.

והקשו התוס' (שם) והרא"ש (שם) והמרדכי (שם) על דברים אלו³⁵ מדברי הגמרא
 (בבלי פסחים קא.) בסוגייתנו. ששואלת הגמרא: ושמואל- למה לי לקדושי בבית
 כנישתא? לאפוקי אורחים ידי חובתן, דאכלו ושתו (וגנו) בבית כנישתא.

ואם יכול לכוון לעשות קידוש ולהמשיך לאכול בביתו- לא הייתה לגמרא שום
 שאלה, ולא היה צריך לענות: שעושים זאת בשביל אורחים שאוכלים ושותים
 בבית הכנסת. וא"כ רואים אנו שהבבלי סובר שכוונה לשנות מקום סעודתו
 ממקום הקידוש- אינה מועילה, וצריך לקדש שוב.

ועוד הקשה המרדכי מדברי הגמרא שרביא אמר לאביי לטעום משהו בקידוש
 אצלו, כדי לצאת יד"ח קידוש. שמא יכבה להם הנר בבית בו אוכלים ולא יוכלו
 לקדש שם, ובקידוש פה- לא יצאו, מפני אינו במקום סעודה. והרי לפי הירושלמי
 יכלו לכוון לשמוע הקידוש בבית רבה ולאכול בביתם?³⁶

לאכול בבית אחר (מקום הקידוש) אלא במקום אחר- מותר לשנות, ואם היה דעתו לאכול בבית
 אחר- אסור לשנות, ואם שינה- צריך לחזור ולקדש. (ועיין שם בפני משה ובפירוש החרדים)
³⁴ כך הובאו דברי בתוס', ברא"ש ובטור. אך במרדכי, הובאו דבריו בתור יישוב למנהג אשכנז
 לקדש בבית הכנסת אף במקרה שאין אורחים. שמכיוון שמכוונים בני העיר דעתם לשמוע
 הקידוש בבית הכנסת ולאכול בביתם- הוי קידוש במקום סעודה ולא הוי ברכה לבטלה. שכן
 מוכח בירושלמי ששמואל מסכים שבמקרה כזה- הוי הקידוש במקום סעודה.
³⁵ התוס' הביא הבנה זו בסתם, והרא"ש הביא דברים אלו בשם ר"ן גאון. ושניהם הקשו
 קושיה זו ותירצו את אותו תירוץ.

³⁶ קושיה זו יש לדחות בשופי, שכן הוי קושיה רק לשיטת המרדכי שצריך לקדש לאור הנר.
 שהמרדכי מפרש את דברי רבה: שמא יעקר לכם הנר ויהיה אסור לכם לקדש ולאכול תוכלו,
 ותצטרכו לאכול ללא קידוש. ולכן הוי שפיר קושיה, שהרי אם יקדשו בבית רבה- יוכלו להמשיך
 סעודתם בביתם, גם אם כבה הנר. אך להחולקים על המרדכי (הובאו להלך במקומו, בעמ')

ותירצו התוס' והרא"ש דברי רב ניסים גאון אשר הוי ע"פ הירושלמי. דרב ניסים מדבר בשינוי מחדר לחדר באותו בית שאז אם היה דעתו לשנות מקומו- רשאי, אך מבית לבית- אין דעתו מועילה. ולא פליג הבבלי אירושלמי, שהבבלי מדבר בשינוי מבית לבית (מבית הכנסת לביתו או מבית רבה לבית שהתארח בו אביי ורבא) והירושלמי מדבר בשינוי מחדר לחדר באותו בית.

והמרדכי תירץ³⁷ דברי הירושלמי³⁸ בדרך דומה, שתירץ שמדברים במקרה של שינוי מפינה לפינה שהייתה דעתו לכך, שאזי יכול לשנות מקום סעודתו ממקום הקידוש. אך בשינוי מבית לבית ואף מחדר לחדר- לא מהני דעתו. ולא פליג הירושלמי אבבלי, דהבבלי חייב לקדש שוב בשינוי מבית לבית ומחדר לחדר, והירושלמי דיבר על שינוי מפינה לפינה.³⁹

וקשין דברי ראשונים אלו שטרחו ליישב דברי הבבלי והירושלמי מכמה

טעמים:

בסוגייה שם, שאומרים שמותר לאכול בלא נר- אתי שפיר בפשיטות. שהחשש של רבה היה- שבחשיכה לא יוכלו למצוא דבר, וילכו לישון ללא קידוש וללא סעודה. ולכן גם אם היו מכוונים לצאת יד"ח קידוש ולאכול בביתם- לא היה מהני כוונתם, אם היה נעקר הנר. שהרי לא יאכלו כלל, ומי שקידש ולא סעד לא יצא יד"ח קידוש. ולכן אמר להם רבה לטעום משהו.

³⁷ ובהגהות הרמ"א על המרדכי (שם) (נמצא אחר דברי ר"ן גאון ולפני קושיות המרדכי ותירוצו זה), איתא: ועל תירוץ זה (של ר"ן גאון) יש להשיב חבילות חבילות. וי"ל: מנהג אבותינו בדינו. עכ"ל מרדכי ישן. וכל מה שכתוב במרדכי שלפנינו ושמואל מודה וכו' עד והרוקח- אינו שם, אך מיד כתב: והרוקח.

ומשום שקשה טובא על דברי המרדכי כדכתבנו להלן, וכדכתבנו לעיל בעניין שינוי מבית לסוכה (עמ' 4 הערה 13) ע"ש. נ"ל דאתי שפיר טובא לומר: שגירסא זו- הוי מחוורתא.

ומזה שהביא הרמ"א חלק מדברי המרדכי אלו בדרכי משה (רעג, סק"א) (הובא לעיל בעמ' 4) ופסקן להלכה, נראה דהרמ"א עצמו ס"ל דלא הוי משבשתא.

³⁸ ולא תירץ דברי ר"ן גאון. שהיאך שהביאו (כדכתבנו בהערה 34) קשין דבריו מן הקושיות שהבאנו למעלה ואין מציל. ואת דברי הירושלמי לבד הציל המרדכי.

³⁹ דהוי קשי ליה לומר כהתוס' והרא"ש, משום דבגמרא מוכח שמחדר לחדר- אוסר שמואל בכל מצב. ולכן הוכרח לתרץ כדתירץ.

ומה שפירש ע"פ תירוצו את דברי הירושלמי בסוכה, דהוי בסוכה שבתוך הבית- קשה פירושו מכמה טעמים. ועיין במקומו בדברינו בדיון שינוי מבית לסוכה (עמ' 4 הערה 13) שדננו בדבריו באריכות.

- א. לכאורה רב בירושלמי סובר כשמואל שאין קידוש אלא במקום סעודה. שכן מדאמרין שם (דברי ר' אבין/בון) דלא פליגי, משמע דסברי תרוויהו שיש חיוב בדבר זה. ואילו לדעת רב בבבלי- אין חיוב קידוש במקום סעודה ולא צריך לכוון כדי לשנות מקומו.⁴⁰
- ב. אם להבבלי היה דעת לשנות מקומו- מועילה, היה דבר זה צריך להזכר בבבלי. ומזה שלא הוזכר- "ל דלא סבר כן.⁴¹
- ג. גם להירושלמי כל זה הוי רק לר' אבון, אך לר' מנא דפליג עליה- רב ושמואל פליגי, ויסוד מחלוקתם הוא כבבלי- אם הוי קידוש במקום סעודה אם לאו. (ולא סבר דלשמואל מהני דעתו לשנות.) וא"כ לא הוי כלל מחלוקת בין הבבלי והירושלמי.
- ד. מתוך כל ארבעת הדעות (ר' אבא בר כהנא ור' חייא בר אשי בשם רב, רשב"ל, ר' יעקב בר אחא בשם שמואל, ר' אחא ור' חננא בשם ר' הושעיה בשם רב) שהובאו בירושלמי, הוזכרה בבבלי (סוכה מח.) רק דעה אחת היא דעת ר' אבא בר כהנא ור' חייא בר אשי בשם רב דהוי בשיטת שמואל. מדבר זה "ל דהבבלי פסק כוותיהו, וכל דברי מי שהשמיט- אינם להלכה.⁴²
- ה. לתוס' והרא"ש קשה, מדוע שמואל כשירד מן הגג לארץ- קידש שוב, הרי היה יכול לכוון להמשיך סעודתו למטה.⁴³

⁴⁰ אף ד"ל: דמ"מ שמואל סבר כן, וכיוון דכוותיה פסקינן- פסקינן אף כדבריו בירושלמי. יש להשיב על כך כדכתיבנא בקושיות הבאות.

⁴¹ כן הרוח העולה מדברי הגמרא (טעם שמואל דמקדשינן בבית כנישתא, מעשה דשמואל דקידש מאיגרא לארעא). וכן יש קצת ראייה לדבר זה מלשון רש"י (קא. דה: ממקום למקום) והרשב"ם (קא. ד"ה: ה"מ) ע"ש.

ואף דיש להשיב על כל אחד מראיות אלו בנפרד, מ"מ מחוורתא לפרש בפשיטות כדפרשינן. ⁴² מקור קושיה זו היא מן הר"ש סירילאו בפירושו לירושלמי (על גמרתינו, סוף ד"ה אתיא דשמואל כרב חייא בר אשי).

⁴³ ועל קושיה זו יש לתרץ שמא כיוון לאכול באיגרא, וכגון שאיעקר ליה שרגא והוצרך לעקור סעודתו לארעא.

ומ"מ מלשון הגמרא קצת משמע דהוי עושה כן לכתחילה (כגון: שקידש באיגרא לאשתו או בניו).

לאור קושיות אלו י"ל דפליג הבבלי על מסקנת ר' אבין הירושלמי, ופסקינן- כבבלי וכדעת ר' מנא בירושלמי, דלא מועילה דעת לשנות מקום סעודתו מחדר לחדר (כדעת התוס' והרא"ש) ואפילו מפינה לפינה (להאוסר זה בסתם- המרדכי).
וכן פסק הר"ן (על הר"ף כ. בדפי הר"ף ד"ה: ומדאמרין, וד"ה: ואיכא מאן דאמר) שכתב: ומדאמרין לעיל: דלשמואל דאמר: אין קידוש אלא במקום סעודה, דקידושא בבית כנישתא- לא מהני אלא לאורחים. שמעינן- שהמקדש בבית זו ובשעת קידוש דעתו לאכול בבית אחר- לא יצא. אע"ג דבירושלמי בפרק כיצד- לא שמעינן הכי, דגרסינן התם: רבי אבא וכו' ולפום סוגיין לא משמע הכי, וכדכתיבנא.

ואחר הביא דברי התוס' ודחאן, וכתב: אלא ודאי דירושלמי- פליגא, ואנן- כגמרא דילן נקטינן.

ונראה שכן סברו הרמב"ם (שבת, פ"טו ה"ח) והר"ף (כ. בדפי הר"ף) שלא הזכירו ההיתר שהוזכר בירושלמי.

הטור (רעג) פסק כתוס' והרא"ש. השו"ע הביא דעת התוס' והרא"ש בתור י"א.⁴⁴ וכתב רבינו הרמ"א על דבריו (שם): וכן עיקר. וכן פסקו האחרונים (לבוש רעג סס"ב ותרטל ס"ג)⁴⁵ משנ"ב (שם)⁴⁶ וערוה"ש (רעג, ג)⁴⁷.

⁴⁴ השיירי כנסת הגדולה (רעג ס"ב) הבין שהב"י פוסק כהר"ן, ואילו המאמר מרדכי (ח"ג, סס"א) הבין שפסק כ"א. אלא שכתב דעה זו בתור י"א מפני שלא הוזכר חילוק זה בפירוש בכל הראשונים, אף ש"ל שידודו לדין זה. וכן נראה שהבין הגר"ע יוסף בחזו"א שבת (דין קידוש במקום סעודה, ס"ד, הערה ד, בריש עמ' קלה) ע"ש. ולי הקטן לא בריר לי כחד מינייהו כמי פסק רבינו הב"י.

⁴⁵ עיין לעיל בעמ' 5 (הערה 18) שביררנו את דבריו בעניין זה הדק היטב.

⁴⁶ אך למעשה- החמיר מטעם אחר. שכתב בביאור הלכה (רעג, א ד"ה וכן עיקר): דלכתחילה אין לעשות כן מטעם שיש אוסרים לשנות מפינה לפינה, ואף שמפינה לפינה- מקילין, מ"מ נחמיר במחדר לחדר. אא"כ רואה מקומו, דאז אפשר להקל אף לכתחילה.

⁴⁷ וצע"ג מדוע לא חיישי האחרונים לפשט דברי הבבלי (כמו שביררנו למעלה דפליג אירושלמי), ולדברי הר"ן ולכאורה גם להרמב"ם והר"ף שלא הזכירו היתר זה. (ומצאתי לאחרון אחד שהחזיק בדעה זו דלא שמעינן לירושלמי, הלא הוא הר"ש סיריליאו בפירושו לירושלמי שם (סוף ד"ה אתיא דשמואל כרב חייא בר אשי). אך מ"מ קשיא לי על השאר דלא אמרינן כן.) וה' יזכנו להעמיד סוגיה זו לאמיתתה של תורה!